

Teollisuuden alue- ja toimialatilasto 2009

Teollisuuden jalostusarvosta yli 49 prosenttia muodostui neljässä maakunnassa vuonna 2009

Teollisuustuotanto (C) oli Tilastokeskuksen mukaan edelleen alueellisesti keskittynyttä vuonna 2009. Neljän eniten teollistuneen maakunnan, Uudenmaan, Varsinais-Suomen, Pirkanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan yhteenlaskettu osuus koko maan tuotannon jalostusarvosta teollisuudessa oli 49,4 prosenttia, kun se vuonna 2008 oli 51,3 prosenttia. Näiden maakuntien yhteenlaskettu osuus koko maan teollisuuden jalostusarvosta supistui edellisvuodesta 1,9 prosenttiyksikköä.

Vuonna 2009 jalostusarvon osuus koko maan tuotannon jalostusarvosta kasvoi eniten Pohjanmaan, Satakunnan, Varsinais-Suomen ja Itä-Uudenmaan maakunnissa. Pohjanmaalla suurin osa jalostusarvosta muodostui kone- ja metallituoteteollisuudesta. Kone- ja metallituoteteollisuus on suurin toimiala myös Satakunnassa. Sähkö- ja elektroniikkateollisuus, kone- ja metallituoteteollisuus sekä kemianteollisuus ovat suurimmat toimialat Varsinais-Suomessa. Itä-Uudenmaan maakunnassa suurin osa tuotannon jalostusarvosta kertyi kemianteollisuudesta. Jalostusarvon osuus koko maan teollisuuden jalostusarvosta pieneni sen sijaan eniten Uudenmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin maakunnissa.

Maakuntien jalostusarvo ja jalostusarvo-osuus koko maan jalostusarvosta teollisuudessa (C) 2008 ja 2009

	Tuotannon jalostusarvo, 1000 euroa		Osuus koko maan jalostusarvosta, %		Muutos 08/09 %-yksikköä
	2009	2008	2009	2008	
KOKO MAA	22 315 756	32 059 188	100,0	100,0	.
Uusimaa	3 940 946	6 328 548	17,7	19,7	-2,1
Varsinais-Suomi	2 711 940	3 662 253	12,2	11,4	0,7
Pirkanmaa	2 666 129	3 793 455	11,9	11,8	0,1
Pohjois-Pohjanmaa	1 702 975	2 646 333	7,6	8,3	-0,6
Pohjanmaa	1 542 716	1 687 512	6,9	5,3	1,6
Satakunta	1 398 244	1 608 092	6,3	5,0	1,2
Keski-Suomi	1 273 854	1 740 815	5,7	5,4	0,3
Itä-Uusimaa	967 204	1 171 986	4,3	3,7	0,7
Etelä-Pohjanmaa	822 775	1 079 746	3,7	3,4	0,3
Päijät-Häme	792 762	1 191 240	3,6	3,7	-0,2
Kymenlaakso	724 238	1 041 761	3,2	3,2	0,0
Etelä-Karjala	723 390	1 006 051	3,2	3,1	0,1
Pohjois-Savo	655 498	1 038 182	2,9	3,2	-0,3
Kanta-Häme	591 980	899 884	2,7	2,8	-0,2
Pohjois-Karjala	491 146	633 831	2,2	2,0	0,2
Lappi	435 629	765 406	2,0	2,4	-0,4
Keski-Pohjanmaa	354 715	500 985	1,6	1,6	0,0
Etelä-Savo	346 034	502 133	1,6	1,6	0,0
Kainuu	111 831	185 830	0,5	0,6	-0,1
Ahvenanmaa - Åland	59 173	58 465	0,3	0,2	0,1

Sisällys

Teollisuus toimialoittain ja alueittain 2009.....	4
1.1. Palkatun henkilöstön määrä väheni teollisuudessa yli 9 prosenttia.....	4
1.2. Tuotannon jalostusarvo laski teollisuudessa runsaat 30 prosenttia	4
1.3. Investoinnit vähenivät teollisuudessa yli 24 prosenttia.....	5
1.4. Itä-Uusimaa oli teollistunein maakunta vuonna 2009.....	6
1.5. Loviisan seutukunta tuottavuusvertailun kärjessä vuonna 2009.....	6
1.6. Työn tuottavuus toimialoittain vuonna 2009.....	7
Tuottavuus suuruusluokittain.....	8

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Keskikoon mittarit ja keskittymisen mittari, C-indeksi toimialoittain 2-numerotasolla vuonna 2009 (tilastoyksikkönä toimipaikka).....	10
--	----

Kuviot

Kuvio 1. Palkatun henkilöstön määrä 2008–2009 (1000 henkilöä).....	4
Kuvio 2. Jalostusarvon muutos toimialoittain.....	5
Kuvio 3. Käyttöomaisuuden investoinnit toimialoittain 2008–2009	5
Kuvio 4. Maakunnan jalostusarvo jaettuna maakunnan asukasluvulla koko teollisuudessa (B,C,D,E) 2009	6
Kuvio 5. Tuottavuus koko teollisuudessa (B,C,D,E) seutukunnittain 2009 (TOP 20).....	7
Kuvio 6. Jalostusarvo jaettuna palkatun henkilöstön lukumäärällä 2009	7
Kuvio 7. Henkilöstökulujen osuus jalostusarvosta koko teollisuudessa 2009.....	8
Kuvio 8. Teollisuuden (C) toimipaikkojen tuottavuus suuruusluokittain 2008–2009.....	9
Teollisuuden alue- ja toimialatilaston laatuseloste.....	11

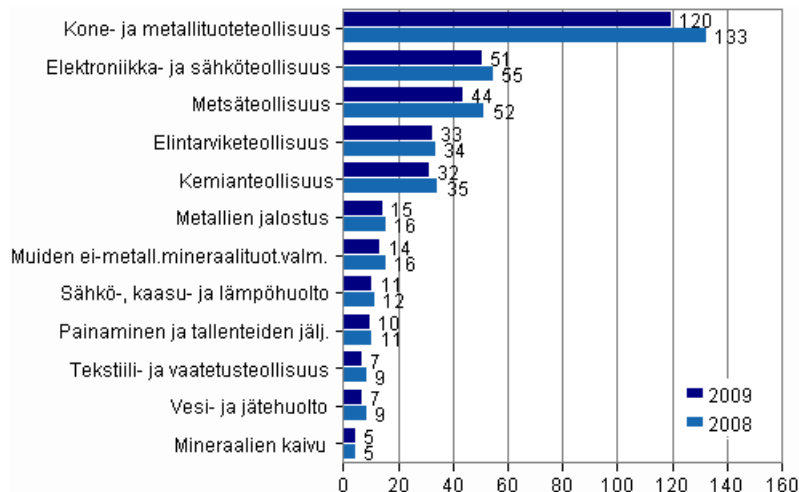
Teollisuus toimialoittain ja alueittain 2009

1.1. Palkatun henkilöstön määrä väheni teollisuudessa yli 9 prosenttia

Palkatun henkilöstön määrä teollisuudessa (C) oli lähes 340 000 henkilöä vuonna 2009. Henkilöstömäärä supistui yli 9 prosenttia vuotta aiemmasta. **Kaivostoiminnassa ja louhinnassa (B)** palkatun henkilöstön määrä oli noin 4 600 henkilöä. Vähennystä edellisvuoteen verrattuna oli 0,3 prosenttia. **Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuollossa (D)** palkatun henkilöstön määrä väheni yli 13 prosenttia. Alalla työskenteli vajaat 11 000 henkilöä vuonna 2009. **Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto sekä jätehuolto (E)** työllisti vajaat 7 000 henkilöä. Palkatun henkilöstön määrä pieneni alalla 25,5 prosenttia vuotta aiemmasta.

Palkatun henkilöstön määrä supistui kaikissa teollisuuden pääryhmissä. Eniten henkilöstön määrä väheni tekstiili-, vaatetus- ja nahkateollisuudessa, yli 16 prosenttia, metsäteollisuudessa 14,5 prosenttia, muiden ei-metallisten mineraalituotteiden valmistuksessa yli 12 prosenttia sekä kone- ja metallituoteteollisuudessa vajaat 10 prosenttia. Myös painamisessa ja tallenteiden jäljentämisessä henkilöstön määrä supistui lähes 8 prosenttia, kemianteollisuudessa runsaat 7 prosenttia sekä sähkö- ja elektroniikkateollisuudessa lähes 7 prosenttia edellisvuoteen verrattuna.

Kuvio 1. Palkatun henkilöstön määrä 2008–2009 (1000 henkilöä)

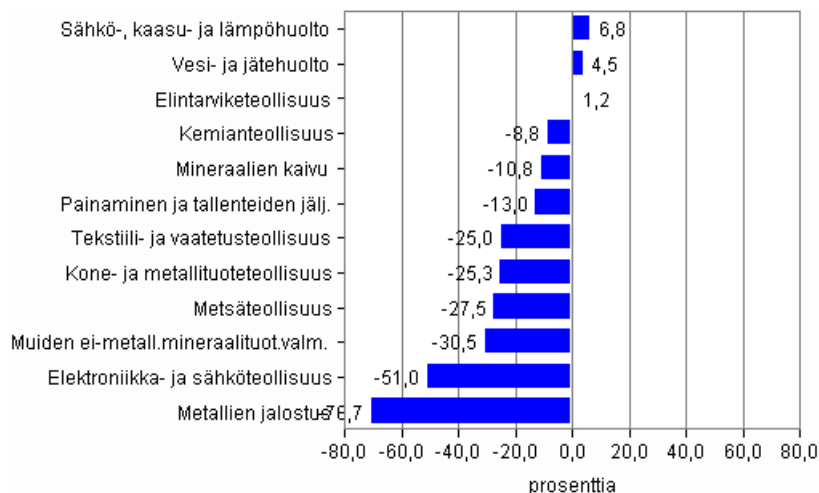
Palkattuun henkilöstöön luetaan kaikki henkilöt, jotka työskentelevät toimipaikassa tai toimipaikan lukuun.

1.2. Tuotannon jalostusarvo laski teollisuudessa runsaat 30 prosenttia

Teollisuuden (C)jalostusarvo laski runsaat 30 prosenttia ja oli 22,3 miljardia euroa vuonna 2009. Kaivostoiminnassa ja louhinnassa jalostusarvo supistui myös lähes 11 prosenttia. Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuollossa jalostusarvo sen sijaan kasvoi lähes 7 prosenttia. Vesihuollossa, viemäri- ja jätevesihuollossa sekä jätehuollossa jalostusarvo kasvoi 4,5 prosenttia.

Teollisuuden jalostusarvo laski lähes kaikilla teollisuuden päätoimialoilla. Eniten jalostusarvo pieneni metallien jalostuksessa vajaat 71 prosenttia, sähkö- ja elektroniikkateollisuudessa 51 prosenttia, muiden ei-metallisten mineraalituotteiden valmistuksessa 30,5 prosenttia, metsäteollisuudessa 27,5 prosenttia sekä kone- ja metallituoteteollisuudessa reilut 25 prosenttia. Myös tekstiili-, vaatetus- ja nahkateollisuuden jalostusarvo väheni 25 prosenttia sekä painamisen ja tallenteiden jäljentämisen 13 prosenttia vuotta aiempaan verrattuna. Elintarviketeollisuuden tuotannon jalostusarvo sen sijaan kasvoi yli prosentin edellisvuoteen verrattuna.

Kuvio 2. Jalostusarvon muutos toimialoittain

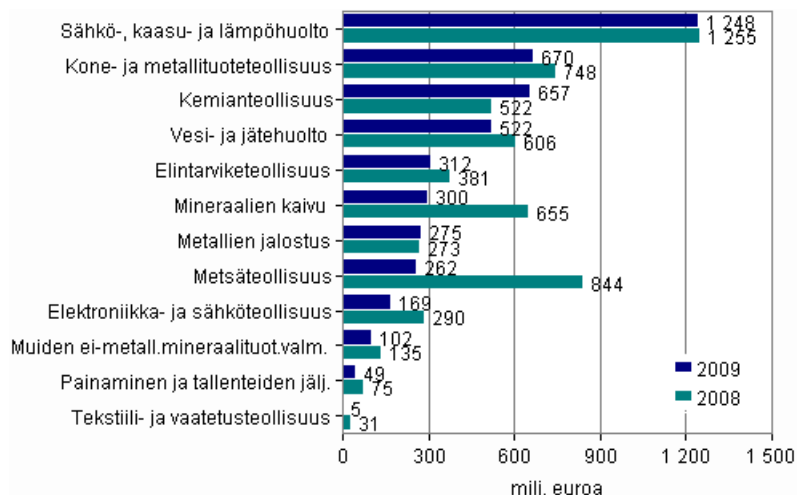
Jalostusarvo mittaa toimipaikan varsinaisessa tuotantotoiminnassa eri tuotannontekijöiden tuottamaa yhteenlaskettua arvonlisäystä. Jalostusarvo lasketaan tuotantotoiminnasta saatujen tuottojen ja toiminnasta aiheutuneiden kustannusten erotuksena. Tuottoihin sisältyy myös toimipaikan toimitukset yrityksen toisille toimipaikoille ja kustannuksiin hankinnat yrityksen toisilta toimipaikoilta. Määritelmän mukaan kustannuksiin ei sisällytetä toimipaikan työvoimasta aiheutuvia kustannuksia.

1.3. Investoinnit vähenivät teollisuudessa yli 24 prosenttia

Käyttöomaisuuden investoinnit vähenivät teollisuudessa yli 24 prosenttia vuonna 2009. Teollisuuden yhteenlasketut investoinnit käyttöomaisuuteen olivat noin 2,5 miljardia euroa. Kaivostoiminnassa ja louhinnassa investoinnit supistuivat merkittävästi vuoteen 2008 verrattuna, yli 54 prosenttia. Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuollossa investoinnit käyttöomaisuuteen pienenevät 0,5 prosenttia. Vesihuollossa, viemäri- ja jätevesihuollossa sekä jätehuollossa investoinnit supistuivat lähes 14 prosenttia.

Teollisuudessa investoinnit olivat merkittävästi edellisvuotta pienemmät tekstiili-, vaatetus- ja nahkateollisuudessa, vähennystä oli vajaat 83 prosenttia. Metsäteollisuudessa investoinnit vähenivät 69 prosenttia sekä sähkö- ja elektroniikkateollisuudessa lähes 42 prosenttia. Myös painamisessa ja tallenteiden jäljentämisessä investoinnit supistuivat runsaat 34 prosenttia, muiden ei-metallisten mineraalituotteiden valmistuksessa yli 24 prosenttia ja elintarviketeollisuudessa yli 18 prosenttia. Myös kone- ja metallituoteteollisuudessa investoinnit vähenivät 10,5 prosenttia. Käyttöomaisuuden investoinnit lisääntyivät sen sijaan kemianteollisuudessa lähes 26 prosenttia ja metallien jalostuksessa vajaan prosentin vuotta aiempaan verrattuna.

Kuvio 3. Käyttöomaisuuden investoinnit toimialoittain 2008–2009

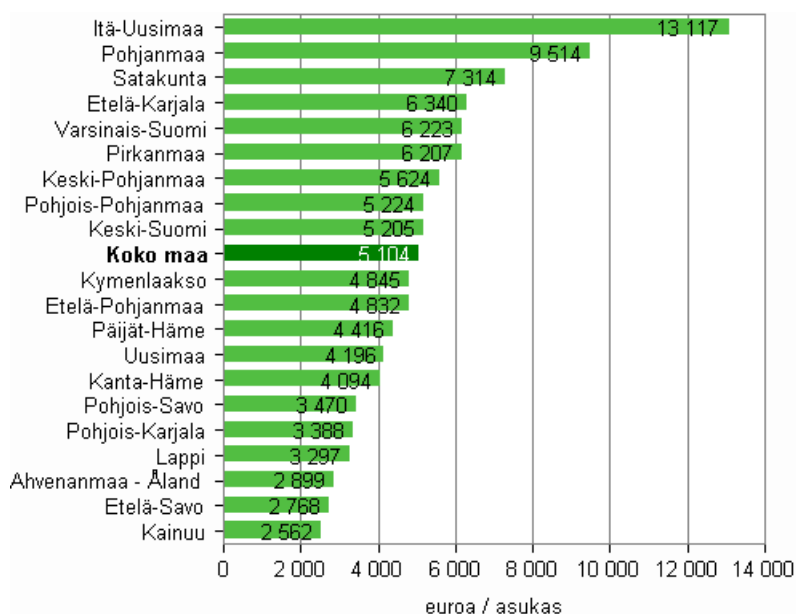

Käyttöomaisuuden investoinnit käsittävät aineellisen käyttöomaisuuden hankinnat ja peruseräparannukset, joista on vähennetty käyttöomaisuuden myynnit. Aineelliseen käyttöomaisuuteen kuuluvat koneet, kalusto ja kuljetusvälineet, rakennukset ja rakennelmat, maa- ja vesialueet sekä muu aineellinen käyttöomaisuus. Muuhun aineelliseen käyttöomaisuuteen sisältyvät sora-, malmi-, turve- yms. luonnonvarat ja aineelliset oikeudet. Käyttöomaisuuden investoinnit käsittävät myös rakennusten ja rakennelmien ennakkomaksujen lisäykset, joista on vähennetty ennakkomaksujen vähennykset. Ennakkomaksuja koneisiin ja laitteisiin ei sen sijaan sisällytetä käyttöomaisuuden investointeihin.

1.4. Itä-Uusimaa oli teollistunein maakunta vuonna 2009

Teollistunein maakunta oli edelleen Itä-Uusimaa, jossa jalostusarvon kertymä asukasta kohti oli 13 100 euroa. Pohjanmaalla jalostusarvoa kertyi asukasta kohti 9 500 euroa ja Satakunnassa 7 300 euroa. Vähiten jalostusarvoa asukasta kohti kertyi Kainuun maakunnassa, 2 600 euroa. Koko maan keskiarvo koko teollisuuden jalostusarvon kertymässä asukasta kohti oli 5 100 euroa vuonna 2009, kun se vuotta aiemmin oli 6 800.

Kuvio 4. Maakunnan jalostusarvo jaettuna maakunnan asukasluvulla koko teollisuudessa (B,C,D,E) 2009

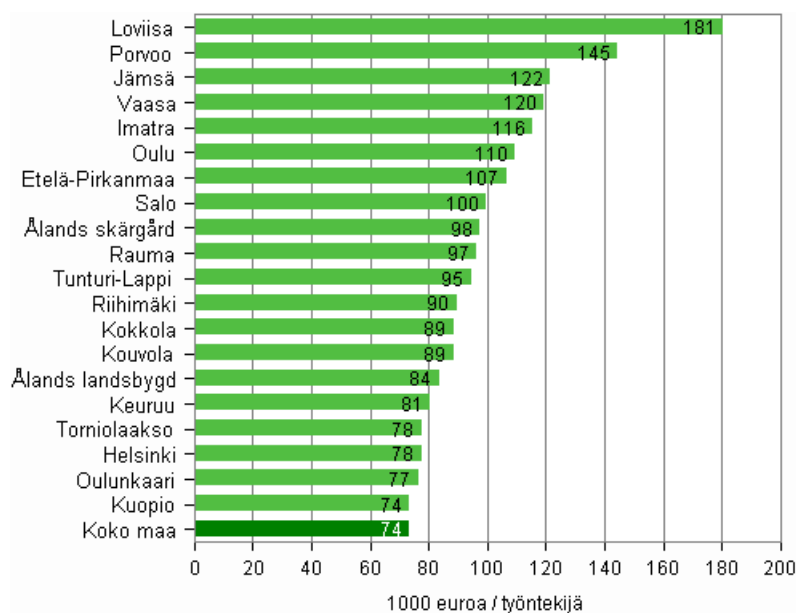

1.5. Loviisan seutukunta tuottavuusvertailun kärjessä vuonna 2009

Työn tuottavuus koko teollisuudessa jalostusarvo/henkilöstö yhteensä seutukunnittain (20 tuottavinta) vuonna 2009. Tuottavuuden tasoa seutukunnassa selittää eniten toimiala. Tuottavuusvertailun kärjessä oli Loviisan seutukunta (181 100), jonka tärkein toimiala on sähköhuolto. Kemianteollisuus on tärkein toimiala Porvoon seutukunnassa. Jämsän seutukunnassa suurin osa jalostusarvosta muodostuu metsäteollisuudesta.

Vaasan seutukunnassa jalostusarvoa muodostuu eniten kone- ja metallituoteteollisuudesta sekä elektroniikka- ja sähköteollisuudesta. Metsäteollisuus ja sähköhuolto ovat taas tärkeimmät toimialat Imatran seutukunnassa. Oulun seutukunnassa jalostusarvoa muodostuu eniten elektroniikka- ja sähköteollisuudesta sekä elintarviketeollisuudesta. Koko maan jalostusarvo työntekijää kohden oli 74 100 euroa vuonna 2009, kun se vuotta aiemmin oli 90 600 euroa.

Kuvio 5. Tuottavuus koko teollisuudessa (B,C,D,E) seutukunnittain 2009 (TOP 20)

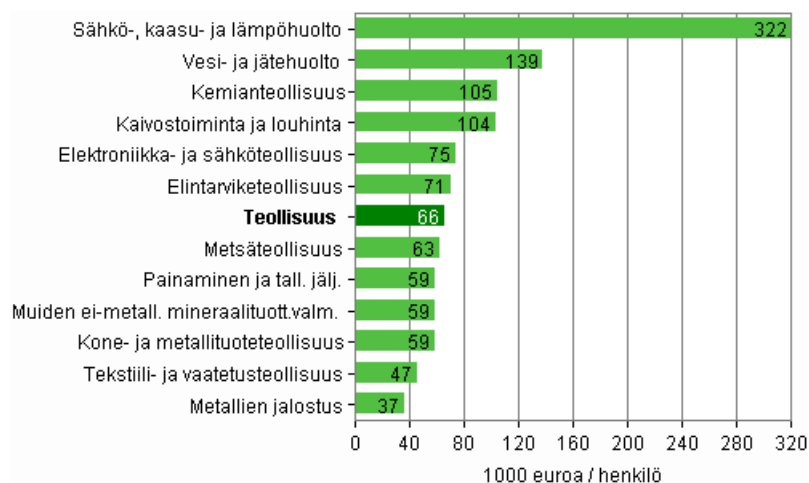
1.6. Työn tuottavuus toimialoittain vuonna 2009

Jalostusarvo / henkilöstö

Työn tuottavuutta mitattiin jakamalla jalostusarvo palkatun henkilöstön lukumäärällä. Työn tuottavuus oli vuonna 2009 keskimääräistä selvästi suurempaa sähkö-, kaasu- ja lämpöhuollossa, 322 000 euroa. Työn tuottavuus lisääntyi alalla lähes 23 prosenttia. Kaivostoiminnassa ja louhinnassa työn tuottavuus väheni 10,5 prosenttia. Vesihuollossa, viemäri- ja jätevesihuollossa sekä jätehuoltossa työn tuottavuus sen sijaan lisääntyi yli 40 prosenttia vuotta aiemmasta. Teollisuudessa (C) jalostusarvo palkattua henkilöä kohden oli 65 800 euroa tuottavuuden vähentyessä runsaat 23 prosenttia edellisvuodesta.

Metallien jalostuksessa työn tuottavuus (36 600) väheni merkittävästi, yli 69 prosenttia edellisvuodesta. Elektroniikka- ja sähköteollisuudessa jalostusarvo palkattua henkilöä kohden oli 74 700 euroa tuottavuuden vähentyessä runsaat 47 prosenttia. Metsäteollisuudessa työn tuottavuus pieneni yli 15 prosenttia vuoteen 2008 verrattuna. Elintarviketeollisuudessa työn tuottavuus sen sijaan lisääntyi 4,5 prosenttia vuonna 2009.

Kuvio 6. Jalostusarvo jaettuna palkatun henkilöstön lukumäärällä 2009

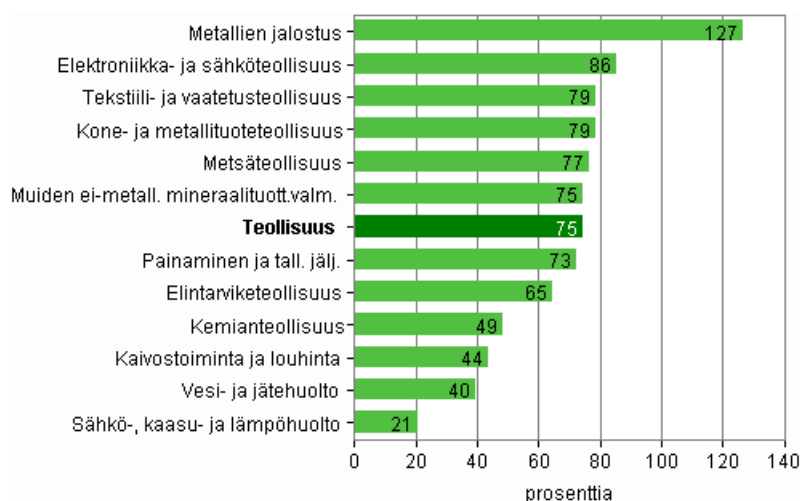

Henkilöstökulujen osuus jalostusarvosta

Henkilöstökulujen osuus jalostusarvosta oli teollisuudessa (C) 75 prosenttia vuonna 2009, kun se vuotta aiemmin oli 57 prosenttia. Suurimmat henkilöstökulujen osuudet jalostusarvosta olivat työvoimavaltaisilla aloilla kuten metallien jalostuksessa, elektroniikka- ja sähköteollisuudessa, tekstiili- ja vaatetusteollisuudessa sekä kone- ja metallituoteteollisuudessa. Metallien jalostuksessa henkilöstökulujen osuus (127 %) jalostusarvosta lisääntyi merkittävästi, 82 prosenttiyksikköä edellisvuodesta. Myös elektroniikka- ja sähköteollisuudessa henkilöstökulujen osuus (86 %) jalostusarvosta kasvoi 43 prosenttiyksikköä vuotta aiemmasta.

Henkilöstökulujen osuus jalostusarvosta oli keskimääräistä vähäisempää pääomaintensiivisillä toimialoilla kuten kemianteollisuudessa, 49 prosenttia. Pienintä henkilöstökulujen osuus jalostusarvosta oli sähkö-, kaasu- ja lämpöhuollossa, 21 prosenttia vuonna 2009.

Kuvio 7. Henkilöstökulujen osuus jalostusarvosta koko teollisuudessa 2009

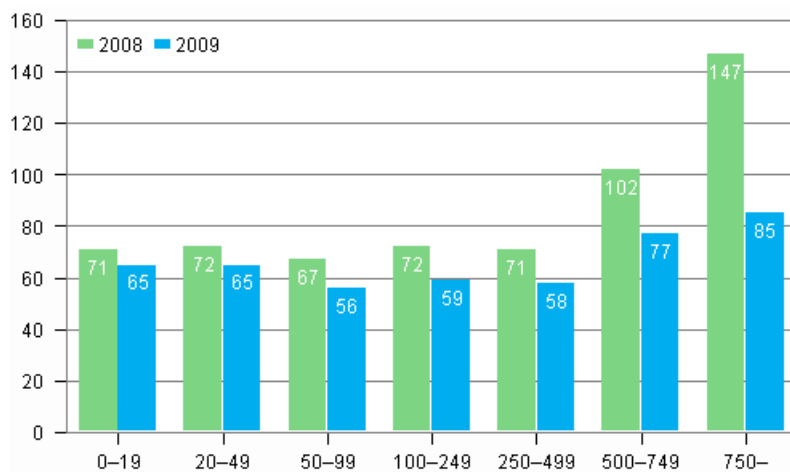
Työvoimavaltaisilla toimialoilla tarkoitetaan toimialoja, joilla kiinteää pääomaa on vähän suhteessa työvoimakuluihin. **Pääomavaltaisilla** toimialoilla tarkoitetaan toimialoja, joilla kiinteää pääomaa on runsaasti suhteessa työvoimakuluihin.

Tuottavuus suuruusluokittain

Teollisuuden (C) suurten, vähintään 750 henkilöä työllistävien toimipaikkojen tuottavuus supistui merkittävästi vuonna 2009. Suurten toimipaikkojen tuottavuus pieneni runsaat 42 prosenttia edellisvuoteen verrattuna, kun henkilöstön määrä väheni lähes 13 prosenttia. Näiden toimipaikkojen henkilöä kohden laskettu jalostusarvo oli 84 700 euroa, kun se minitoimipaikoissa eli alle 20 henkilöä työllistävissä toimipaikoissa oli 65 300 euroa. Minitoimipaikkojen henkilöä kohden laskettu jalostusarvo väheni myös reilut 7 prosenttia, kun henkilöstön määrä väheni 2,5 prosenttia.

500–749 henkilöä työllistävissä toimipaikoissa tuottavuus supistui vajaat 25 prosenttia, kun henkilöstön määrä lisääntyi lähes 3 prosenttia. 250–499 henkilöä työllistävissä toimipaikoissa tuottavuus pieneni 19 prosenttia ja henkilöstön määrä väheni 10 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. 100–249 henkilöä työllistävissä toimipaikoissa tuottavuus väheni 17,5 prosenttia ja henkilöstön määrä pieneni runsaat 15 prosenttia. 50–99 henkilöä työllistävissä toimipaikoissa tuottavuus supistui myös lähes 16 prosenttia, kun henkilöstön määrä väheni lähes 9 prosenttia. 20–49 henkilön toimipaikoissa tuottavuus pieneni vajaat 11 prosenttia, kun henkilöstön määrä väheni yli 7 prosenttia.

Kuvio 8. Teollisuuden (C) toimipaikkojen tuottavuus suuruusluokittain 2008–2009

Kuviossa **tuottavuus** = jalostusarvo / palkattu henkilöstö

Suuret toimipaikat = vähintään 750 henkilöä työllistävät

Minitoimipaikat = alle 20 henkilöä työllistävät

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Keskikoon mittarit ja keskittymisen mittari, C-indeksi toimialoittain 2-numerotasolla vuonna 2009 (tilastoyksikkönä toimipaikka)

Toimiala 2-numerotaso	Henkilöstömäärä yhteensä				Bruttoarvo
	Aritmeettinen keskiarvo	Painotettu keskiarvo	Mediaani	Painotettu mediaani	Keskittymisaste, %
07 Metallimalmien louhinta	43,5	207,7	3,1	230	96,6
08 Muu kaivostoiminta ja louhinta	4,1	55,8	0,8	20	26,8
09 Kaivostoimintaa palveleva toiminta	6,1	42,8	0,5	49	89,3
10 Elintarvikkeiden valmistus	17,0	228,7	2,0	118	17,3
11 Juomien valmistus	38,6	424,4	1,8	380	71,9
13 Tekstiilien valmistus	4,4	118,5	0,6	52	33,7
14 Vaatteiden valmistus	2,3	69,3	0,3	36	28,9
15 Nahan ja nahkatuotteiden valmistus	7,1	115,8	0,8	92	46,4
16 Sahatavaran sekä puu- ja korkkituotteiden valm.	9,1	139,0	0,9	85	8,9
17 Paperin, paperi- ja kartonkituotteiden valm.	83,0	402,4	10,4	333	22,2
18 Painaminen ja tallenteiden jäljentäminen	8,2	96,5	1,2	47	19,0
19 Koksen ja jalostettujen öljytuotteiden valm.	116,4	726,3	7,0	505	97,5
20 Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden valm.	32,6	266,2	4,7	169	30,0
21 Lääkeaineiden ja lääkkeiden valmistus	125,5	838,8	15,1	668	88,1
22 Kumi- ja muovituotteiden valmistus	20,1	203,4	3,8	84	23,3
23 Muiden ei-metallisten mineraalituotteiden valm.	14,7	123,7	1,7	92	10,3
24 Metallien jalostus	83,3	1 144,9	8,1	394	54,3
25 Metallituotteiden valm. (pl. koneet ja laitteet)	8,1	101,0	1,4	41	11,1
26 Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten tuott. valm.	60,8	2 322,4	2,5	2 238	52,9
27 Sähkölaitteiden valmistus	32,9	295,9	5,2	171	35,1
28 Muiden koneiden ja laitteiden valm.	28,1	512,1	2,8	203	31,4
29 Moottorijoneuvojen, perävaunujen ja puoliperävaunujen valm.	24,3	254,6	3,3	156	31,5
30 Muiden kulkuneuvojen valmistus	22,7	832,9	1,0	381	61,0
31 Huonekalujen valmistus	7,1	100,0	1,1	36	18,5
32 Muu valmistus	3,5	58,7	1,0	28	21,3
33 Koneiden ja laitteiden korjaus, huolto ja asennus	7,6	260,1	1,0	79	19,0
35 Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta	12,5	197,7	0,3	84	31,8
36 Veden otto, puhdistus ja jakelu	1,1	24,2	0,0	11	23,2
37 Viemäri- ja jätevesihuolto	3,3	26,7	0,7	17	49,6
38 Jätteen keruu, käsittely ja loppusijoitus	9,0	50,8	3,2	29	14,9
39 Maaperän ja vesistöjen kunnostus	7,8	25,0	3,5	22	60,6

1) Keskiarvo ja mediaani on laskettu muuttujasta: henkilöstömäärä yhteensä (sis. yrittäjät + palkattu henkilöstö). Painotettu keskiarvo ja mediaani antavat oikeamman kuvan toimipaikkatilaston toimialojen keskikoon rakenteesta. Tässä taulukossa keskittymisaste kuvaa neljän suurimman toimipaikan tuotantotoiminnan osuutta (%) kyseisen toimialan bruttoarvosta.

Teollisuuden alue- ja toimialatilaston laatuseloste

1. Tilastotietojen relevanssi

Teollisuuden alue- ja toimialatilasto kuvaa teollisuuden tuotannon rakenteita ja rakenteiden muutoksia toimialoittain ja alueittain. Tarkasteltavina muuttujina ovat tiedot henkilöstöstä, tuotannosta, tuotantopanoksista ja investoinneista ja näiden pohjalta lasketut tunnusluvut. Tilastoyksikkönä on yrityksen tai muun taloudellista toimintaa harjoittavan yksikön teollinen toimipaikka. Yksilöivänä tunnuksena on Yritys- ja toimipaikkarekisterin määrittelemä toimipaikkatunnus. Tilasto sisältää tietoja henkilöstömääristä, tehdyistä työtunneista, palkoista, sosiaalikulusta, käyttöomaisuuden lisäyksistä ja vähennyksistä ja varastoista. Tilastojen käyttöä ja luovuttamista koskevat yleiset salaussäännöt.

Toimipaikka

Teollisuuden alue- ja toimialatilaston tilastoyksikkö on toimipaikka. Toimipaikalla tarkoitetaan taloudellista yksikköä, jossa saman omistajuuden tai valvonnan alaisuudessa harjoitetaan mahdollisimman samanlaisten tavaroiden ja palvelujen tuotantoa tavallisimmin yhdellä sijaintipaikalla. Toimipaikka voi jo sellaisenaan muodostaa yrityksen (yksitoimipaikkainen yritys) tai sitten olla selkeästi rajattava osa yritystä (monitoimipaikkainen / monitoimialainen yritys). Alle 20 henkilöä työllistävät yritykset luokitellaan teollisuuden alue- ja toimialatilastossa yksitoimipaikkaisiksi yrityksiksi.

Toimipaikan alueellisena yksikkönä rakennetilastossa on pääsääntöisesti kunta. Tästä ja tilaston tulostustarpeista seuraa, että yrityksen eri kunnissa sijaitsevat toimipaikat katsotaan erillisiksi tilastoyksiköiksi. Joissakin tapauksissa tilastoyksikkönä joudutaan käyttämään useamman toimipaikan muodostamaa kokonaisuutta. Toimipaikan ei välttämättä tarvitse käsittää yksinomaan valmistukseen luettavia toimintoja, vaan myös niin sanottuja aputoimintoja ja palvelutoimintoja, jotka ovat sijaintinsa puolesta liittyneet kyseessä olevaan toimipaikkaan. Teollisia aputoimintoja ja palveluksia ovat korjaus ja kunnossapito. Muita kuin teollisia aputoimintoja ja palveluksia ovat varastointi ja kuljetus, tutkimus- ja kehittämistoiminta, tietojenkäsittely sekä hallinto ja myynti. Jos apu- tai palvelutoiminta on kiinteässä yhteydessä varsinaisen toimipaikan kanssa ja palvelee pääasiassa kyseistä toimipaikkaa, ei näitä toimintoja ole aina erotettu erillisiksi toimipaikoiksi vaan toiminnot on yhdistetty valmistustoimintoihin.

Varsinaisen teollisen toimipaikan yhteydessä ja pääasiassa yrityksen teollisille toimipaikoille energiaa tuottavat toimipaikat luokitellaan tilastossa apuyksikköinä sille toimialalle, jota kyseinen toimipaikka pääasiallisesti palvelee.

Palkatun henkilöstön ja yrittäjien lukumäärä sekä palkansaajien tehdyt työtunnit

Teollisuuden alue- ja toimialatilastossa henkilöstö luokitellaan palkattuun henkilöstöön ja yrittäjiin. Tilastovuonna 2008 uudistettiin myös henkilöstön lukumäärän laskentatapa. Henkilöstön lukumäärä saadaan teollisuuden alue- ja toimialatilastoon nyt kokonaan yritysrekisteristä ja se noudattaa yritysrekisterin vuositilastossa määriteltyä kokovuosityöllisen määritelmää.

Palkattu henkilöstö on muunnettu kokovuosityöllisiksi siten, että esimerkiksi puolipäiväinen työntekijä vastaa puolta henkilöä ja kaksi puolivuotista työntekijää vastaa yhtä kokovuosityöllistä.

Yrittäjien osalta yrittäjätyöpanokseksi lasketaan se työpanos, jonka yrityksen omistaja tai perheenjäsen on tehnyt yrityksessään ilman varsinaista palkkaa.

Yritys- ja toimipaikkarekisterin tiedusteluihin sisällyttämättömien yritysten henkilöstö on estimoitu palkkojen perusteella.

Palkansaajien tehtyjen työtuntien laskenta on myös muuttunut. Tehdyt työtunnit lasketaan nyt työvoimakustannusindeksin perusteella. Tiedot palkatun henkilöstön tehdyistä työtunneista saadaan suoraan noin 1500 yritykselle, lopuille tuntien lukumäärä estimoidaan toimialoittain. Tuntitietojen estimointi on tehty toimialaluokituksen 2-numerotasolla, joten tiedon käyttäminen tarkemmilla toimialatasoilla ei ole suositeltavaa.

Tuotannon bruttoarvo

Tuotannon bruttoarvo mittaa toimipaikan tosiasiallista tuotantoa. Tuotantotoimintaan lasketaan mukaan kaikki tuotantoon liittyvät tuotot, myös valmistus omaan käyttöön ja valmistus, joka toimitetaan yrityksen muille toimipaikoille. Bruttoarvoon ei sisälly käyttöomaisuuden luovutusvoitot, joita ei pidetä tuotannollisena eränä vaan satunnaisina tuottoina. Lisäksi kauppatavaroiden hankinta vähennetään tuotantotoiminnan tuotoista, jotta tuotantotoimintaan saadaan mukaan vain kauppatavaroiden myynnistä syntyvä marginaali. Tuotannon bruttoarvon laskentakaava on seuraava:

Liikevaihto

+ toimitukset yrityksen muiden toimipaikkojen käyttöön

+ valmistevarastojen muutos

+ valmistus omaan käyttöön

+ liiketoiminnan muut tuotot

- käyttöomaisuuden luovutusvoitot

- kauppatavaroiden hankinta

= BRUTTOARVO

Tuotannon jalostusarvo

Jalostusarvo mittaa toimipaikan varsinaisessa tuotantotoiminnassa eri tuotannontekijöiden tuottamaa yhteenlaskettua arvonlisäystä. Jalostusarvo lasketaan tuotantotoiminnasta saatujen tuottojen ja toiminnasta aiheutuneiden kustannusten erotuksena. Tuottoihin sisältyy myös toimipaikan toimitukset yrityksen toisille toimipaikoille ja kustannuksiin hankinnat yrityksen toisilta toimipaikoilta. Määritelmän mukaan kustannuksiin ei sisällytetä toimipaikan työvoimasta aiheutuvia kustannuksia. Jalostusarvon laskentakaava on seuraava:

BRUTTOARVO

- aine- ja tarvikeostot

- ostot yrityksen muilta toimipaikoilta

- aine- ja tarvikevarastojen muutos

- ulkopuoliset palvelut

- muut kiinteät ja muuttuvat kulut (pl. henkilöstökulut)

+ kauppatavaroiden hankinta

+ käyttöomaisuuden luovutustappio

= JALOSTUSARVO

Tilastovuodesta 2005 alkaen jalostusarvon laskennassa huomioidaan käyttöomaisuuden luovutustappio kuluja vähentävänä tekijänä. Tätä aikaisemmin ei luovutustappiota tiedusteltu.

Käyttöomaisuuden investoinnit

Määritelmä käyttöomaisuuden investoinnit käsittää käyttöomaisuuden hankinnat ja perusparannukset, joista on vähennetty käyttöomaisuuden myynnit. Käyttöomaisuudella tarkoitetaan aineellisia hyödykkeitä mm. koneet ja kalusto, rakennukset ja rakennelmat sekä maa- ja vesialueet. Vuoteen 1994 saakka oli käytössä käsite aineellisen käyttöomaisuuden bruttolisäys. Tämä on sisällöltään identtinen nykyisen käsitteen kanssa. Muut keskeiset käsitteet löytyvät kohdasta käsitteet.

Toimialaluokitus

Käytetty toimialaluokitus on Toimialaluokitus 2008 (Tilastokeskus, käsikirjoja 4, Helsinki 2008). Toimialaluokitus 2008 perustuu EU:n toimialastandardiin NACE Rev. 2:een siten, että NACE:n nelinumerotasoa on tarkennettu kansallisia tarpeita varten viidennellä numerolla. Tilastoja voidaan tuottaa tarkimmalla toimialatasolla tietojen salaussääntöjen puitteissa. Toimipaikan toimialaksi määritellään se, mille toimialalle tyypillisiä hyödykkeitä toimipaikalla eniten valmistetaan. Määrittely tapahtuu asteittain toimialaluokituksen karkeimmalta tasolta lähtien. Ensin määritellään toimipaikan 1-numeroinen toimiala. Seuraavaksi 2-numeroinen jne. aina tarkimmalle tasolle. Tarkimman tason toimialan määrittelyssä on mukana vain niiden hyödykkeiden tuotanto, jotka määrsivät toimipaikan toimialan karkeammalla tasolla. Suoran kyselyn ulkopuolelle jäävien yritysten / toimipaikkojen toimiala saadaan yritys- ja toimipaikkarekisteristä.

Alueluokitus

Käytetty alueluokitus perustuu julkaisuun Kunnat ja kuntapohjaiset aluejaot (Tilastokeskus, Käsikirjoja 28). Vuosien 1975-2003 tilastot tuotetaan käyttäen vuoden 2003 aluejakoa (Toimialaluokitus TOL 2002). Tästä eteenpäin alueluokituksessa käytetään tilastovuoden alueluokitusta.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Tilaston peruskehikon muodostaa Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteri. Yritysrekisteristä saadaan tilaston keskeiset luokitusmuuttujat kuten toimiala, alue sekä henkilöstön määrä ja suuruusluokka. Alue- ja toimialatilastoon toimipaikat on valittu käyttäen samoja rajoituksia yritysten toiminta-ajan, henkilöstön ja liikevaihdon suhteen kuin yritysrekisterissä. Tilastoon sisältyvät valtion ja kuntien teollista toimintaa harjoittavat merkittävimmät yksiköt. Pääasiallisesti näitä ovat kuntien vesilaitokset ja energialaitokset. Alue- ja toimialatilasto kattaa lähes kaikki teolliset toimipaikat. Tiedot kerätään osaksi suoralla otokseen perustuvalla tiedonkeruulla ja osaksi hyväksikäyttämällä verohallinnon elinkeinoverorekisteriä ja Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteriä.

Suorassa tiedonkeruussa ovat mukana kaikki vähintään 20 henkilöä työllistävät yksitoimipaikkaiset yritykset ja vähintään 20 henkilöä työllistävien monitoimipaikkaisten yritysten teolliset toimipaikat. Suorassa tiedonkeruussa on mukana myös näitäkin pienempien yritysten teolliset toimipaikat, jos yrityksen toiminnan laajuus vastaa 20 henkilöä työllistävien yritysten toimintaa sekä vasta investointivaiheessa olevat toimipaikat. Alle 20 henkilöä työllistävät yritykset luokitellaan aina yksitoimipaikkaisiksi yrityksiksi.

Rakennetilaston tiedonkeruussa monitoimipaikkaisten yritysten Yritys- ja toimipaikkarekisterin toimipaikkoja on joissain tapauksissa yhdistetty, kun yritys ei pysty kohdentamaan tietoja toimipaikkakäsitteen mukaisesti. Suoran tiedonkeruun peittävyys vaihtelee toimialoittain. Koko teollisuuden tasolla suoran tiedonkeruun peittävyys vuonna 2009 oli henkilökunnan määrällä mitaten lähes 83 prosenttia, bruttoarvolla mitaten 91,5 prosenttia sekä jalostusarvolla mitaten lähes 87 prosenttia.

Suoran tiedustelun aineisto tarkistetaan toimipaikoittain erilaisilla aineiston sisäisillä loogisuus- ja suhdelukutesteillä. Tietoja verrataan myös muihin tietolähteisiin. Lomakekyselyn laadun parantamisessa on kiinnitetty huomiota lomakkeiden suunnitteluun, täyttöohjeisiin ja saatujen lomaketietojen virheettömyyden tarkistuksiin. Jos yritys ei kuulu otokseen tai sen tietoja ei muusta syystä saada, tiedot imputoidaan käyttäen lähimmän naapurin menetelmää elinkeinoveroaineiston ja yritys- ja toimipaikkarekisterin tietojen ja suoran tiedustelun tietojen avulla. Elinkeinoveroaineiston tietojen laatu tutkitaan ohjelmallisesti erilaisin loogisuus- ja suhdelukutestein. Tarvittaessa tiedot korjataan käyttäen erilaisia regressiomalleja tai tiedot imputoidaan käyttäen lähimmän naapurin menetelmää. Tiedonkeruussa viiteajanjakso on ollut vuodesta 1995 alkaen tilikausi, kun se aiemmin oli kalenterivuosi.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Tilastojen perustiedot perustuvat hallinnollisiin aineistoihin ja tiedonkeruuseen yrityksiltä ja yritysten toimipaikoilta. Yrityksen tiedot saadaan osin suoraan yritysten tuloslaskelmasta ja taseista. Suuremmilta yrityksiltä kerätään lisäksi myös muita tietoja, jotka saadaan joko yritysten laskentatoimesta tai palkkalaskennasta. Sen sijaan toimipaikoittaiset tiedot ovat aina jollain tavalla menetelmällisesti tuotettuja lukuja, jotka saadaan joko yrityksen ilmoituksesta tai ne päätellään Tilastokeskuksessa. Monitoimipaikkaisen

yrityksen toimipaikkatietojen arvostus on usein ongelmallinen, vaikka arvostus tehtäisiin yrityksissä. Kaikilla yrityksillä ei ole toimipaikkakohtaista seuranta-aikataulua vaatimalla tarkkuudella. Fuusiot, yhtiöittämiset ja kesken vuotta tapahtuneet yritysjärjestelyt vaikeuttavat toimipaikkakohtaisten tietojen arviointia ja heijastuvat erityisesti aluetason tilastoihin.

Ongelmallisuus lisääntyy kansainvälisen yritysryhmän tapauksessa, jossa liiketoiminta voidaan organisoida monin eri tavoin. Tämä heijastuu sitten yrityksen kirjanpitoon. Monikansallinen yritys voi esimerkiksi harjoittaa ns. kolmikantakauppaa, jolloin suomalaisen yrityksen liikevaihtoon kirjautuu sellainenkin yritysryhmän myynti ulkomailla, jossa tavaraa ei ole valmistettu Suomessa tai tavara ei kulkenut Suomen rajan yli. Toinen monikansallisen yrityksen kirjanpitoon liittyvä ongelma, jota yritykset ratkaisevat eri tavoin, on se, missä maassa kirjataan myynnin marginaalit ja "näytetään voitto". On ongelmallista, miten tämän kaltaiset ja monet muut yrityksen tietoihin sisältyvät erät jaetaan sen toimipaikkojen tiedoiksi. Edellä selostetuista syistä johtuen tilastojen ajallinen vertailu on aina jossain määrin ongelmallista. Vertailukelpoisuuden ongelmallisuus kasvaa mitä tarkemmalla luokitusasteella tilastot laaditaan.

Tilastokeskuksen laatimissa tilastoissa käytetyt määritelmät ja yksittäiset ratkaisut tehdään Tilastokeskuksessa. Ratkaisut nojaavat YK:n tilastoja koskeviin suosituksiin ja EU:n tilastoasetuksiin, joissa mm. määritellään kotimaan (domestic) käsite, toimipaikkakäsite, tuotannon käsite, tuotannon arvostusperiaatteet ja eri taloustoimien käsittelysäännöt (mikä on tavaran tuotantoa, mikä palvelun tuotantoa, mikä omaisuustulosta, jne.). Kansainväliset määritelmät ovat pakostakin yleisluonteisia ja yksittäistapauksissa niitä täytyy tulkita. Osaamisen kertyessä ja olosuhteiden muuttuessa Tilastokeskus kehittää määritelmiä ja yksittäistapausten ratkaisuja tavoitteenaan paras mahdollinen tilastollinen kuvaus. Vuoden 2003 tilastojen laadinnassa Tilastokeskus on päättänyt muuttamaan yrityksen tietojen toimipaikoille jakamisen perusteita. Eri alueiden tietojen muutokset edellisestä vuodesta johtuvat osittain tästä menetelmällisestä muutoksesta.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Teollisuuden alue- ja toimialatilastosta tuotetaan vuosittain ennakkolliset ja lopulliset tiedot. Ennakkotiedot valmistuvat tilastovuotta seuraavan vuoden syyskuun lopussa. Lopulliset tiedot valmistuvat 15 kuukauden kuluttua tilastovuoden päättymisestä. Teollisuuden alue- ja toimialatilastoa on laadittu yli sata vuotta.

5. Tietojen saatavuus

Teollisuuden alue- ja toimialatilaston tietoja on saatavilla toimialoittain, maakunnittain ja kunnittain Tilastokeskuksen kotisivuilta maksuttomasta Yritysten rakennetilaston Px-Web -palvelukannasta toimialaluokituksen TOL 2008 mukaisina vuosilta 2006–2009. Toimialaluokituksen TOL 2002 mukaisina tilastoja on saatavilla vuosilta 1995–2008. Koko maan tiedot ovat palvelukannassa tarkimmalla mahdollisella toimialatasolla. Tiedot maakunnittain ovat palvelukannassa pääosin toimialaluokituksen 2-numerotasolla. Kuntakohtaisista tiedoista on palvelukannassa kaivostoiminta, teollisuus, sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto sekä vesihuolto yhteensä. Maksullisessa ALTIKA -palvelukannassa on lisäksi tietoja TE-keskuksittain ja seutukunnittain.

6. Tilastojen vertailukelpoisuus

Teollisuuden alue- ja toimialatilasto (Teollisuustilasto) uudistettiin vuonna 1995. Toimipaikkapohjaiset tiedot alettiin kerätä kiinteässä yhteydessä yrityspohjaiseen tilinpäätöstilastoon. Yksitoimipaikkaisten yritysten toimipaikkatiedot alettiin kerätä samalla lomakkeella kuin yritysten tilinpäätöstiedot. Monitoimipaikkaisten yritysten toimipaikkojen tietoja alettiin verrata yritysten tietoihin. Palvelujen kuluja alettiin kerätä käyttäen aikaisempaa yksityiskohtaisempaa tietosisältöä. Samoin tuottojen erittelytietoja tarkennettiin. Uudistuksen seurauksena erityisesti palvelujen hankintojen osuus tuotannon bruttoarvosta kasvoi selkeästi aikaisempaa suuremmaksi. Tiedot aikaisempiin vuosiin eivät olekaan tästä johtuen täysin vertailukelpoisia. Vuosien 1975-1994 tiedot on luokiteltu toimialaluokituksen 2002 mukaisesti. Joitain keskeisiä muuttujia on saatavissa toimialaluokituksen 1979 mukaisesti vuosilta 1952-1974.

7. Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Teollisuuden alue- ja toimialatilaston tiedot poikkeavat Suomen yritykset -julkaisun tiedoista. Tiedot toimipaikkojen lukumäärissä eroavat, koska teollisuuden alue- ja toimialatilaston perustietojen keruussa toimipaikkoja on jouduttu yhdistämään. Myös toimipaikkojen luokittelussa toimialoille on jonkin verran eroja.

Lisätietoja

Riitta Savolainen (09) 1734 3259

Vastaava tilastojohtaja:

Leena Storgårds

rakenne.tilastot@tilastokeskus.fi

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Teollisuuden alue- ja toimialatilasto 2009. Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute